

Geň ýeri şu: Ysraýyl henizem maksadyna ýetip bilmedi

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 янвря, 2025

Geň ýeri şu: Ysraýyl henizem maksadyna ýetip bilmedi GEŇ ÝERI
ŞU: YSRAÝYL HENIZEM MAKSADYNA ÝETIP BILMEDI

Palestinalylar Ysraýylyň Gaza sektory bombalananda wepat bolan ildeşini Deýr el-Balahdaky hassahanada iň soňky ýoluna ugratdy / Fotosurat: AP

Ysraýyl heniz maksadyna ýetip bilmedi.

Ysraýylyň Gaza sektoryndaky rehim-şepagatsyz urşuny dowam etdirmäge tutaryk berýän esasy argument hem şu. Emma geň ýeri, «hamasçy» hereketiň, ony goldaýanlaryň, ona duýgudaşlyk bildirýänleriň we bu bu pikire gol ýapýan taraplaryňam manysyna, taraplaryna we funksiýalaryna doly düşünmezden bu argumente aldanmagdyr.

Belki-de, bu hereketiň (we onuň bilen birlikdäkileriň) bilmeýän zady – bu pikiri oňlanda özlerine göterip biljeklerinden has köp ýüki ýükleýändigleridir.

Olar özlerine ysraýyl goşunyny ýeňme ýa-da derbi-dagyn etme missiýasyny berýärler. Bu ýagdaýa ýykgyňçylykly uruş baglanyşygynda däl-de, arzuw-umytlar, duýgular we syýasy propoganda taýdan düşünse bolýar. Çünki muny iş ýüzünde başarmak – «Hamasyň» bu maksada ýetmegini ýa-da gyýtaklaýyn-da bolsa başarmagyny üpjün etjek güýç deňagramlylygyny, halkara we arap görkezijilerini talap edýär.

Bu ýagdaý bolsa çak edip boljak geljekde ugurlaryň bileleşmegi prinsipi bilenem, häzirki bolşy bilenem şonsuz mümkin däl zat. Şeýle-de bular ýaly prinsip (has dogrusy umyt) «Hamas» hereketiniň ysraýyl goşunynyň Gazä gönükdiren hüjümini yza tesdirmändigini – ýer bilen ýegsan etmeginiň, ýaşaýjylaryny öý-öwzaryndan jyda düşürmeginiň oňünü alyp bilmändigini, dowam edýän betbagtçylygy haýsydyr bir derejede gowşadyp bilmändigini hakykatyny örtýär ýa-da peseldýär.

Ýokardakylaryň barsyndan has täsini «Hamas» we onuň goldawçylarynyň «hamasçy» urşujylaryň bombalamaga we çaknyşyga dowam etmeklerini Gazadaky palestinalylaryň başdan geçirýän betbagtçylygynyň we Gaza sektorynyň ýaşal bolmaz ýaly ýere öwrülmegi bilen deň görmegidir.

Hamana «Hamasyň», «Fetihiň» ýa-da haýsydyr bir fraksiýanyň dowamy palestin halkynyň ömründen we ýurtlarynda ýaşamagyndan has möhüm ýaly.

Hiç biri nyzamly goşunyň halkyň goranyşyny ýok edip bilmejegi belli zat. Bu kanuny goranyş şu ýa-da başga görnüşde ol ýa-da başga bir fraksiýanyň baýdagy astynda dowam eder durar. Emma Ysraýylyň Gazada edeni görüp-eşdilmedik zat – bu gezek Gazadaky palestinalylaryň durmuşyny zol dowzaha öwürüp, ýaşamak üçin gerekli zerurlyklardan mahrum sebitde ýaşamagyň manysyny ýitirmegini üpjün edip, dolulygyna olardan halas bolmagy göz oňüne tutýar.

Olary çäklendirmeleri we şertleri bilen Gaza sektorynda 2007-nji ýyldan bäri, ýagny 17 ýyllap görüp gelen zatlaryny aşan uly açyk türmede ýaşadyp, olardan dynjak bolýar. Olary Gaza

sektoryndan daşlaşdyrmak ýa-da kowmak we sanlaryny mümkin boldugyca azaltmak üçin yzygiderli tagalla edýär.

Ysraýylyň Gazäni ýaşap bolmaz ýaly ýere öwürüp, palestinalylaryň wagt-ýer manysyny ýitirmegine sebäp hökmünde, olary ser-sepillik we masgaralanma bilen doly durmuşa sezewar etmek arkaly bu maksadyna ýetmekde kän menzili geçendigini aýdaýyn.

Indi daşardan ýardam edilmese ýaşamak mümkin däl we ýaşap bolmaz ýaly derejä gelindi, ediljek ýardamlaram bilnişi ýalu Ysraýyldyr ABŞ-nyň şertlerine we razylygyna bagly.

Ysraýylyň Gazada edeni görnüp-eşdilmedik zat – bu gezek Gazadaky palestinalylaryň durmuşyny zol dowzaha öwürüp, olardan doly dynmagy göz önüne tutýar.

Beýleki tarapda goranyş erk-eradasyna we goranyşçylaryň mertligine uly baha berýänem bolsak, bu we beýlekisi, güýç deňagramlylygy we halkara gatnaşyklar şertleri tarapyndan dolandyrylýar.

Goranyş şertlerine seredilende bolsa, ysraýyl goşunynyň Gazadan çekilmegi, palestinalylaryň öýlerine we ýurtlaryna dolanmagynyň ýola goýulmagy, girewne alynanlaryň çalşygy ylalaşygynyň baglaşylmagy, täzedan gurluşyk we elbetde hökümetiň «Hamasa» gaýdyp berilmegi ýa-da ýolbaşçylaryna zyýan ýetirilmezligi-de dahyllylykda 7-nji oktýabrda başlan uruşdan öňki ýagdaýa gaýdyp gelinmeginiň teklipleri orta atylyp bilner.

Bu şertleriň köpüsiniň «Aksa tupany» operasiýasyndan öňem bardygy belli.

Şeýle-de Ysraýylyň Gazäni ýakyp-ýykmaýdan doýandygyny ýa-da iki million palestinalynyň durmuşyny ser-sepil edendigi bilen çäklenip, indi başga hiç zat etmejegini bilip Gazadan çykandygyny ýa-da her garyş ýerinden yza çekilmäge mejbur bolandygyny göz önüne getireliň.

Şeýle bolandygyny hyýalymyzda janlandyraýanymyzda-da, bu şertlere seredilende 7-nji oktýabrdan öňki hakykatyň indi hiç bir ýagdaýda ýokdugyny görkezýär.

Ortada Gaza sektoryny taşlap gaýdan 200 müňe golaý palestinaly, köpüsi öýlerini, iş ýerlerini, gün-güzeran

çeşmelerini, mülklerini, hatda ýakynu-daşgyn garyndaşlaryny ýitiren iki million palestinaly bar.

Üstesine 7-nji oktyabrdan öňki Gaza sektory hemmetaraplaýyn ýok edildi.

Köçeler, mekdepler, hassahanalar, infrastruktura, döwlet we hususy edaralary bilen mülk ýerleri, elektrik we suw geçirijileri ýok boldy.

Bular diňe duýgy, şygar, ýagşy niýet bilen düzedip boljak zatlar däl.

Bütün bu zatlary hasam ýaramazlaşdyrýanam dünýäde we arap dünýäsinde global, arap we palestinaly kepilliklerdir üýtgeşmeler bolmazdan Gaza sektory bilen gyzyklanmak pikiri ýa-da meýli bolan hiç kimsäniň ýoklugydyr.

Iň howplusy bolsa, ysraýyl goşuny Gazadan çykaýanda-da, Ysraýylyň Günbatar Şeriada Gaza hakykatyna meňzeş tragediýany döretmäge synanyşmagydyr.

Ýagny mesele, Günbatar Şerianyň Gazadan bölünmeginiň aňyrsyna geçip, ady näme bolsa şo bolsun, palestinalylaryň dolandyryan palestin hökümeti ömrüni formal taýdan gorap durka, Ysraýylyň okkupirlenen ýerlerde (1967) palestinalylaryň üstündäki gegemoniýasyny dowam etdirmegine çenli uzaýar.

Gazada täze Nekbeden soň hödürülen biljek aýdyň geljek ýok we halkara, arap, palestin wersiýalarynda-da munuň tersini görkezýän hiç zat ýok.

Aýratynam Ysraýylda derýadan deňize çenli sebitde Ysraýylyň raýaty bolan 48-li palestinalylar bilen birlikde ähli palestinalylara boýun egdirme boýunça konsensiýa bardygy göz öňüne tutulanda.

Bärdäki ironiýa ysraýyl sag ganatynyň ysraýyl merkezini we çep ganatyny Palestinany Azat-ediş guramasyny (PAEG) Palestinanyň çäklerine getirmekde (1993-nji ýylyň Oslo şertnamalary) we Ysraýyly Günbatar Şeriadyr Gaza sektorynda palestin döwletiniň gurulma howpy bilen garşyma-garşy goýmakda aýyplamagydyr. Muňa derek ysraýyl merkezi we sag ganatynyňam ekstremistik milletparaz we dindar sag ganaty «Hamas» hereketiniň ösmegini aňsatlaşdyrmakda, soňabaka PAEG-na alternatiwa döretmek we palestinalylaryň agzyny alartmak bahanasy bilen Gazadaky

« Hamas » agalygyna garşy gowşak çemeleşmekde aýyplamagydyr. 7-nji oktýabrdan we Gazadaky Nekbeden soň Ysraýylyň kartasynyň çepinde galaýanlarynda-da, palestinalylaryň indi ysraýyl konsessiýasynda ýerleri ýok.

Palestinalylaryň global wyždanda jebir çeken statusyna göterilmeginden we Ysraýylyň halkara arenasynda abraýynyň gaçmagyndan başga munyň öwezini doljak hiç zat hem ýok.

Geljekdäki üýtgeşmelere seredilende bolsa, palestinalylar üçin amatly halkara we arap şertleri bar. Emma Ysraýylyň heniz maksadyna ýetmedigini hötjetlik bilen bilgeşleýin ýa-da bilmezden öňe sürýänleriň barlygy juda geň.

Jöhitleriň maksady Gazäni ýok etmek, ol ýerdäki ýaşaýşyň köküni guratmak, derýadan deňize çenli aralykda palestinalylaryň gözünüň oduny almak we mümkin boldugyndan köpüsini Gazadan çykaryp kowmak däl-de, nämemiş eýse?

Majid KAÝALI,
Palestinaly žurnalist-ýazyjy.

Ýekşenbe, 09.06.2024 ý. Publisistika